

Een nieuwkomer uit Azië: de rode palmboorder, *Rhynchophorus ferrugineus* (Coleoptera: Dryophthoridae)

Willy Troukens

Samenvatting. De auteur vermeldt de vondst van enkele exemplaren *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier, 1790) op 15 april 2011 in Andalusië, Spanje. Deze keversoort is inheems in tropisch en subtropisch Azië, Nieuw-Guinea en de Salomonseilanden, en is sinds 1993 geïmporteerd in het Middellandse Zeegebied van Europa en het Midden-Oosten. De keverlarve boort gangen in de stam van verscheidene palmboomsoorten. Het is een gevreesde schadelijke soort in plantages van palmbomen en suikerriet.

Abstract. A new-comer from Asia: the red palm weevil: *Rhynchophorus ferrugineus* (Coleoptera: Dryophthoridae) The author discusses the discovery of a few specimens of the red palm weevil, *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier, 1790), on the 15th of April 2011 in Andalusia, Spain. The beetle is a native of tropical and subtropical Asia, New Guinea and the Solomon Islands, but since 1993 it was imported in the Mediterranean part of Europe and in the Middle East. This weevil bores tunnels in trunks of several palm tree species. It is known and treated as a pest because it causes damage in plantations of the coconut palm and it attacks sugar-cane as well.

Résumé. Un nouveau venu d'Asie : le charançon rouge des palmiers, *Rhynchophorus ferrugineus* (Coleoptera: Dryophthoridae)

L'auteur fait le compte-rendu de la découverte de quelques exemplaires du charançon rouge des palmiers, *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier, 1790), en Andalousie, Espagne, le 15 avril 2011. Ce coléoptère est endémique des régions tropicales et subtropicales d'Asie, ainsi qu'en Nouvelle-Guinée et sur les Iles Salomon. Vers 1993 il a été introduit dans le sud de l'Europe et plus récemment au Proche-Orient. Les larves creusent des tunnels dans les troncs de nombreuses espèces de palmiers. Ce charançon est redoutable parce qu'il cause des dégâts dans les plantations de cocotiers, et de canne à sucre.

Zusammenfassung. Ein Nuling aus Asien: der Rote Palmen-Rüssler, *Rhynchophorus ferrugineus* (Coleoptera: Dryophthoridae)

Der Verfasser bespricht den Fund von einigen Exemplaren des Roten Palmen-Rüsslers, *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier, 1790), am 15. April 2011 in Andalusien, Spanien. Die Ursprüngliche Heimat dieser Art sind die Tropen und Subtropen Asiens, Neuguinea und die Salomons Inseln, aber seit 1993 ist er auch eingewandert in das europäische Mittelmeergebiet und im Nahen Osten. Der Käfer lebt in dem Stamm von einer ganzen Reihe von Palmen-Arten. Er ist ein gefürchteter Schädling in Plantagen von Kokospalmen und Rohrzucker.

Key words: *Rhynchophorus ferrugineus* – Coleoptera – Curculionidae – Faunistics – Spain.

Troukens, W.: Ninoofsestenweg 782/8, B-1070 Anderlecht.

Op 15 april 2011 ontdekte Bernard Misonne op de stam van een omgewaaide palmboom enkele enorme snuitkevers. De vondst had plaats te Rincón de la Victoria (Andalusië, Spanje). Enkele weken later kreeg ik één van de kevers onder ogen. Het insect viel onmiddellijk op door zijn donkerrode kleur en zijn buitengewone lengte: 40 mm waarvan 10 mm voor de snuit. Het bleek te gaan om de rode palmboorder, *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier, 1790). Volgens informatie van de "European and Mediterranean Plant Protection Organisation" (EPPO) (Anoniem 1999: 10–11, Germain 2007: 571–579) is deze snuitkever pas onlangs in Europa bekend geworden. Zijn oorspronkelijk leefgebied situeert zich in tropisch en subtropisch Azië; hij is bekend uit Bangladesh, Cambodja, China, de Filipijnen, India, Indonesië, Japan, Laos, Maleisië, Myanmar, Pakistan, Singapore, Sri Lanka, Taiwan, Thailand en Vietnam en van het Australisch gebied uit Australië, Nieuw-Guinea, de Salomonseilanden en Samoa (Anoniem 2008: 55). *R. ferrugineus* ontwikkelt zich in de stam van palmboomsoorten waaronder de kokospalm (*Cocos nucifera*) en de dadelpalm (*Phoenix dactylifera*), maar hij kan ook schade aanrichten in aanplantingen van suikerriet (*Saccharum officinarum*).

R. ferrugineus is sinds 1994 gesignaleerd in Spanje (streek van Valencia), sinds 1999 in het Nabije-Oosten. In Europa komt de soort momenteel voor in Cyprus, Frankrijk (incl. Corsica), Griekenland (incl. Kreta), Italië

(incl. Sardinië en Sicilië) en Spanje (incl. Balearen en Canarische Eilanden) (Germain 2007: 571). Verder is ze verspreid in Bahrein, Iran, Irak, Israël, Jordanië, Koeweit, Oman, Katar, Saoedi-Arabië, Syrië, Turkije en de Verenigde Arabische Emiraten (Anoniem 2008: 55). De soort is ook reeds doorgedrongen tot Noord-Afrika, nl. sinds 1992 in Egypte, waar hij een economisch probleem vormt in plantages van de dadelpalm (*Phoenix dactylifera*).

Fig. 1 *Rhynchophorus ferrugineus* (Olivier, 1790), Spanje, Andalusië, Rincón de la Victoria, 15.iv.2011, leg. B. Misonne.

Kevers en larven zijn moeilijk te ontdekken. Het vrouwtje legt gemiddeld ca. 200 eitjes af, bij voorkeur in jonge bladscutchen of in de kroon van palmen die minder dan 12 jaar oud zijn. De pootloze larven voeden zich met de nieuw ontwikkelde bladcellen en dringen door tot de stam van de boom. Door hun verborgen levenswijze is de schade moeilijk vast te stellen, vooral in het beginstadium. Men merkt de aanwezigheid van de larven door de uitwerpselen aan de bladplantingen of aan het onregelmatig groeien van de kop van de boom. Naarmate de larven groter worden, boren ze gangen in de stam van de palm. Omdat de vitale delen van de palm

worden aangetast, leidt de aanwezigheid van slechts enkele larven steevast tot het afsterven van de boom. De toeristische sector in het Middellandse Zeegebied zal hiermee rekening moeten gaan houden. Aangetaste straatpalmen kunnen immers omwaaien of onverwachts in twee breken.

Ik wil graag de alerte insectenliefhebber, Bernard Missonne, feliciteren met deze opmerkelijke vondst en Hugo Raemdonck danken voor het speurwerk naar de geschikte informatiebronnen.

Bibliografie

- Anoniem 1999. *Rhynchophorus ferrugineus*. — EPPO, Service d'Information 8.
Anoniem 2008. Data sheets on quarantine pests: *Rhynchophorus ferrugineus*. — Bulletin OEPP/EPPO 38: 55–59
Germain, J.-F. 2007. *Rhynchophorus ferrugineus* and *Rhynchophorus palmarum*. — Bulletin OEPP/EPPO 37: 571–579.
-

Boekbespreking

Bozano G. C. & Floriani A.: *Guide to the butterflies of the Palearctic Region, Nymphalidae part V. Subfamily Nymphalinae. Tribus Nymphalini, Kallimini, Junoniini*. 21 × 30 cm, 90 pagina's in full colour, Omnes Artes, Milano, www.omnesartesa.com, te bestellen bij de editor, G. C. Bozano, Viale Romagna 76, I-20133 Milano, e-mail: giancristoforo.bozano@fastwebnet.it, paperback, 2012, EUR 38,- excl. verzendkosten (ISBN 978-88-879989-16-8).

In dit 15de deel in de gidsen over de dagvlinders van het Palaearctisch gebied worden enkele algemeen bekende genera besproken, nl. *Nymphalis*, *Polygonia*, *Aglais*, *Vanessa* en *Araschnia*. In tegenstelling tot de hedendaagse opvatting (o.a. in Fauna Europaea) wordt *Inachis* als apart genus opgevoerd en niet als synoniem van *Aglais*. Verder komen er ook meer "exotische" genera voor zoals *Hypolimnas*, *Junonia*, *Kallima*, *Symbrenthia* en *Kaniska*. Deze soortenarme genera komen in het oosten van het besproken gebied voor, samen trouwens met enkele soorten van de genera die ook in Europa voorkomen zoals, *Polygonia interposita*, *Aglais nixa* en *Araschnia burejana*.

Net als in het voorgaande deel, dat ook over Nymphalidae handelde, hebben de auteurs geprobeerd om bij alle soorten een volledige lijst van de synoniemen te geven; dit leidt o.a. bij *Nymphalis polychloros* tot 33 synoniemen en bij *Aglais urticae* zelfs tot 136 synoniemen. De algemene behandeling van de soorten is ook gelijk aan die in vorige delen: na de geldige naam en de lijst van synoniemen volgen enkele diagnostische

kenmerken om de soort duidelijk af te scheiden van verwante soorten. Er wordt ingegaan op de individuele variabiliteit, maar het aantal ondersoorten wordt sterk beperkt. Verder volgen enkele taxonomische notities en gegevens over de verspreiding van de soort, eventueel ingedeeld volgens de ondersoorten. Bij elk genus wordt tevens een lijstje gegeven van de soorten die niet in het Palaearctisch gebied voorkomen. Het is jammer dat daar geen zoögeografische regio bij vermeld wordt.

Een zeer belangrijk onderdeel van deze publicatie wordt gevormd door de afbeeldingen. Op bijna elke pagina komen talrijke kleurenfoto's voor van museumdieren (meestal slechts een helft om zoveel mogelijk verschillende exemplaren te kunnen tonen). Bijna altijd wordt de boven- en onderkant van hetzelfde dier afgebeeld. Hier en daar komen ook reproducties voor uit oude boeken. Bij elke soort hoort verder een verspreidingskaart waarop algemeen de verspreiding van de soort wordt aangeduid. Verder staan er verspreid in de tekst tekeningen van de vleugeladering en van de mannelijke genitalia. Deze laatste zijn van zeer uiteenlopende kwaliteit, van eenvoudige schetsen tot schitterende pentekeningen.

Het boek is verzorgd uitgegeven en kan uitstekend dienst doen als determinatiemiddel voor deze groep van vlinders. Men zal vrijwel nooit moeilijkheden ondervinden bij het vergelijken materiaal of foto's met de afbeeldingen in dit boek en steeds tot de juiste naam komen.

Willy De Prins